

Foto: Dușan Baiski

Din cuprinsul acestui număr:

● Întrebări pe adresa Primăriei ● Hotărâri ale Consiliului Local Cenad ● Sărbătoarea Sf. Gerhard la Cenad, 24 septembrie 2011 ● Festivalul Internațional al Tamburașilor Cenad, 2011 ● Interviu cu Excelența-Sa domnul Martin Roos, episcop de Timișoara ● Proiect româno-maghiar ● Ajutorul pentru încălzirea locuinței ● O carte despre graiul cenăzenilor ● Șvabii cenăzeni ● Poezii de Gheorghe Doran și Felicia Ghica ● Sârbii din Cenad, fondatorii Teatrului Național Sârb ● B ● În vizor, furtul de lemne ● Atenție la animale! ● C ● C ● P ● F ● Rețeta lui Feri ● C ● Viața Sfântului Gerard de Cenad

Întrebări pe adresa Primăriei

Răspunde: dl Nicolae Crăciun, primarul comunei Cenad:

În multe localități rurale, cetățenii se plâng de calitatea precară a actului medical, de comportamentul lipsit de respect al medicilor, de slaba lor pregătire, de faptul că medicii navetiști întârzie ori lipsesc cu zilele etc. Ce a făcut, respectiv ce face administrația locală din Cenad pentru a le asigura cenăzenilor un act medical civilizat și respectuos?

La ora actuală, avem în comună doi medici generaliști și doi medici stomatologi. Majoritatea cetățenilor sunt înscrși pe listele medicului Velciov Petru, iar ceilalți la dra doctor Dolga Mihaela. Din punct de vedere al calității actului medical prestat de medici nu pot să-mi dau cu părerea, deoarece nu mă pricep, dar din punct de vedere al prezenței dumnealor la serviciu pot să afirm că singura problemă cu care se confrunta cei care sunt înscrși la dra Dolga Mihaela este legata de programul de lucru. Acest program este total la îndemâna medicului care în niciun caz nu satisface nevoile bolnavului, iar o migrare a persoanelor către celalalt medic de familie nu este exclusă.

Administrația locală a oferit spațiu pentru desfășurarea actului medical tuturor medicilor fără a percepe vreo taxă, s-a reabilitat întreaga clădire în acest sens, tocmai în ideea ca bolnavului să i se creeze condiții optime de tratament.

Există însă o tendință din ce în ce mai mare a bolnavilor de a se trata în țara vecină, în Ungaria, nefiind însă vorba de medicină generală, ci doar de specialiști, unde cei tratați se declară foarte mulțumiți atât de calitatea actului medical, cât și de condițiile oferite.

***

Pentru cei care traversează comuna spre și dinspre Europa Occidentală, Strada Principală din Cenad este oglinda localității. Care nu arată prea bine în urma lucrărilor de canalizare și nici datorită ierburilor care, în dreptul multor case, cresc în voie. Ce se va face în următorii ani pentru a da acestei străzi imaginea pe care o merită Cenadul?

Gospodărirea localității este cel mai important domeniu de care trebuie să se îngrijească o administrație locală. În acest sens, a fost emisă și o hotărâre de consiliu care prevede obligațiile cetățenilor.

Lucrările de infrastructură (apă, canalizare) creează un anumit disconfort, iar până la finalizarea acestor lucrări este destul de greu de a amenaja definitiv strada Principală.

Comuna Cenad are depuse două proiecte la Administrația Fondului pentru Mediu București și anume: a) Reabilitare rețea alimentare cu apă; b) Realizare pistă de ciclism.

Aceste două proiecte vizează în proporție de 90% strada Principală, aceasta fiind și motivul pentru care nu a fost amenajat acest tronson. Aceste lucrări care urmează a se realiza nu împiedică însă pe nimeni în a-și face curățenie în fața casei. Dacă în comună avem deja foarte mulți cetățeni care își taie iarba cu motocosele, totuși mai sunt și cetățeni care nu-și îndeplinesc obligațiile cetățenești.

Deasemenea sunt destui cetățeni care își renovează sau construiesc case și schimbă înfățișarea străzii Principale și nu numai

Hotărâri ale Consiliului Local al comunei Cenad

Publicație realizată cu sprijinul Consiliului Local Cenad și al Primăriei comunei Cenad, județul Timiș (www.cenad.ro)

Colegiul de redacție: Gheorghe Anuichi, Dușan Baiski, prof. Slavka Bojin, prof. Gheorghe Doran, Dorin Dronca, pr. Dan Groza, Miroslav Marianuț, Milenco Iancov, Ion Savu

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor revine exclusiv autorilor.

Materialele se pot trimite prin e-mail: redactia.cenazeanul@gmail.com sau pe adresa: Prof. Doran Gheorghe, Com. Cenad nr. 709A, jud. Timiș, Cod 307095. Anonimele nu se iau în considerare.

Tipografia ArtPress, str. Cermena 1, Timișoara 300110, tel. 0256 293 809, fax 0256 293 975.

ISSN 1222-5843

Sărbătoarea Sf. Gerhard la Cenad, 24 septembrie 2011

An de an Dieceza de Timișoara îl sărbătorește cu mare solemnitate la 24 septembrie pe primul ei păstor, Sf. Gerhard de Sagred, episcop și martir (980?-1046). Anul acesta oaspete al diecezei noastre și celebrant principal al Sfintei Liturghii pontificale de la Cenad (celebrată începând cu orele 11.00), localitatea vechiului scaun

episcopal, a fost Excelența Sa Asztrik Varszegi, arhiabate al abației benedictine Sf. Martin din Pannonhalma și episcop auxiliar al scaunului primatial de Esztergom-Budapesta. Invitația și prezența oaspetelui nu a fost una întâmplătoare, mai ales datorită faptului că Sf. Gerhard, în anul 1030, la sosirea sa pe meleagurile bănățene, își formase un grup de 12 călugări care să-l însoțească și apoi să-l ajute în munca de evanghelizare a regiunii. Patru

dintre călugării benedictini sosiți o dată cu el au fost puși la dispoziția sa de abația de Pannonhalma, fapt care arată încă de pe atunci încă importanța și puterea acestei renumite așezări monastice. Alături de ilustrul oaspete

au concelebrat episcopul emerit de Szeged-Csanád, Excelența Sa Gyulai Endre și episcopul de Timișoara, Excelența Sa Martin Roos. Capitulul Catedral al Sfântului Gheorghe de la Timișoara, urmașul vechiului Capitul de Cenad a fost prezent, asistând la Sf. Liturghie, împreună cu Prea Onoratul Pr. Konde Lajos, prelat papal, prepozitul capitolului catedral de Szeged-Csanád. Preoții diecezani de Timișoara, dar și preoți din dieceza vecină, de Szeged-Csanád au sosit într-un frumos număr la acest pelerinaj, numărul lor ridicându-se la circa patruzeci. A concelebrat împreună alături de cei prezenți și pr. Gheorghe Berciu, parohul greco-catolic din Cenad. În frumoasa tradiție ecumenică bănățeană au fost prezenți parohul ortodox sârb din Cenad, Kerpenișan și parohul evanghelic din Semlac, Pr. Walter Sinn, cel care administrează o bună parte din comunitățile confesiunii sale în regiune. Prezenți Alături de preoți și credincioși, au sosit în jurul altarului, fostul sarcofag al episcopului martir, seminariștii diecezelor de Timișoara și Szeged-Csanád care au ministrat și asistat la celebrarea euharistică, ultimii însoțiți de rectorul lor. Au sosit pentru a lua parte la acest pelerinaj surorile franciscane „Fiice ale sf. Francisc din Congregația Inimilor lui Isus și a Mariei” din Timișoara și Lipova, precum și

surorile de caritate ale sf. Ioana Antida Thouret din Lugoj și surorile baziliene tot din Lugoj. Celebrarea liturgică a fost înfrumusețată de corul de elevi ai Liceului Teologic Romano-Catolic „Gerhardinum” din Timișoara dirijat de domnul Emil Dumitresc, organistul bisericii Sf. Fecioară Maria – Millennium (Timișoara II Fabric). Credincioșii din Cenad, dar și numeroși credincioși din multe localități ale diecezelor de Timișoara (din Arad, Lugoj, Caransebeș, Carașova, Timișoara, Dudeștii Vechi, etc) și Szeged-Csanád au făcut ca monumentala biserică parohială să devină neîncăpătoare. Sărbătoarea s-a încheiat cu o agapă organizată de parohia și comunitatea catolică din Cenad, cu sprijinul autorităților locale în sala Căminului Cultural.

Claudiu Călin
arhivist diecezan

Festivalul Internațional al Tamburașilor Cenad, 2011

Aflată sub semnul austerității, s-a derulat sâmbătă, 8 octombrie 2011, și ce-a de-a VI-a ediție a Festivalului Internațional al Tamburașilor Cenad, organizată de către Societatea Cultural-Artistică „Lale sa Moriša“ din Cenad, cu sprijinul Uniunii Sârbilor din România – Filiala Cenad, al Consiliului Local Cenad și al Primăriei Cenad.

Formația de tamburași „Lale sa Moriša“ din Cenad

În așteptarea finalizării noului cămin cultural din localitate, a cărui construcție se preungește nepermis de mult, fapt scos în evidență de către însuși primarul de Cenad, dl Nicolae Crăciun, în preambulul manifestării, festivalul s-a derulat în vechea instituție de cultură, total improprie pentru asemenea manifestări artistice.

Tania Vlașici, tânără speranță a muzicii populare sârbești

Au fost mai puțini invitați față de anii trecuți, dar, luat pe ansamblu, mai de calitate. Și, în premieră, printre formațiile invitate s-a numărat și una din Croația. Astfel că numerosul public din sală a putut audia o muzică de bună calitate. Trebuie totuși spus că s-ar impune o anumită

reținere în a aplauda și a striga în timpul actului muzical, actul artistic petrecându-se într-o sală și nu pe stadion.

Dușița și Miriana Roșu, mamă și fiică, un duet de excepție

Iată însă și formațiile prezente la această ediție:

- Societatea Cultural-Artistică „Kruna“ din Sânmartinu Sârbesc (România);
- Orchestra de Tamburași din Starčevo (Serbia);
- Formația de Tamburași „Batini bečari“ din Sânicolau Mare (România);
- Societatea Cultural-Artistică „Branko Radičević“ din Darda (Croația);
- Formația de Tamburași a comunei Pojejena (România);
- Societatea Cultural-Artistică „Banat“ din Desk (Ungaria);
- Formația de Tamburași a Societății Academice și Cultural-Artistice „Lola“ din Belgrad (Serbia);
- Societatea Cultural-Artistică „Lale sa Moriša“ din Cenad (Români

Adevărat profesionist, Milan Prunić a încântat auditoriul

Invitat de onoare a fost solistul vocal Milan Prunić, de la Radioteleviziunea Novi Sad. **(D.B.)**

Proiect româno-maghiar

Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (ATIKÖVIZIG) din Ungaria, în calitate de lider de proiect, în parteneriat cu Administrația Națională

La Puțul, se naște noul canton nr. 11

„Apele Române“ – Administrația Bazinală de Apă Mureș - România, derulează în clipa de față un proiect cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională generic numit „Dezvoltarea protecției împotriva inundațiilor în zona de interes comun româno-maghiară pe râul Mureș“.

Valoarea totală a proiectului este de 1.858.453,24 euro, din care 1.579.685,25 euro finanțare nerambursabilă.

Bugetul aferent Administrației Bazinale de Apă Mureș este de 968.877 euro din care: valoarea eligibilă nerambursabilă din Fondul European de Dezvoltare Regională este de 823.545 euro (85%), cofinanțarea națională este de 124.984 euro (13%), iar contribuția proprie este de 19.378 euro (2%).

Obiectivul proiectului îl constituie creșterea eficienței apărării împotriva inundațiilor și de îmbunătățirea infrastructurii din regiunea transfrontalieră și asigurarea conectivității socio-culturale.

Scopul proiectului aferent părții române constă în amenajarea drumului prin acoperire coronament dig mal stâng râu Mureș, în zona localității Cenad, pe o lungime 4100 m și refacerea centrelor de intervenție amplasate în zona digului - cinci cantoane și magaziiile aferente amplasate pe malul stâng al râului Mureș.

Printre avantajele implementării acestui proiect se numără: a) *Prevenirea degradării lucrărilor hidrotehnice*: prin realizarea lucrărilor de asfaltare se evită apariția de fisuri, crăpături, denivelări și gropi, ceea ce conduce la o mai bună protecție împotriva inundațiilor; b) *Asigurarea condițiilor optime de funcționare și intervenție în caz de inundații și poluări accidentale în zona de frontieră România - Ungaria*. Lucrările de asfaltare vor oferi cenăzenilor, în perioadele de calm meteorologic, posibilitatea relaxării prin utilizarea coronamentului digului ca pistă de bicicliști. De asemenea, asfaltarea digului va oferi posibilitatea de a vizita punctele de interes din cadrul Parcului Natural Lunca Mureșului de către turiști, utilizând diferite forme de deplasare (role, scaun cu roțile, plimbări etc.).

Termenul prevăzut pentru încheierea proiectului este **31 decembrie 2012**.

Dușan Baiski

Noul an școlar la Cenad

Pe luni, 12 septembrie 2011, o dimineată frumoasă ce prevestește o zi călduroasă și însorită, o zi veselă ca majoritatea celor pe care i-am întâlnit pe stradă.

E prima zi de școală. În curtea școlii din nou răsună râsete și chiote de veselie. S-au adunat copii și părinți și toți așteaptă curioși să vadă ce le-a adus noul an școlar. Unora le-a adus învățător nou, alora un profesor sau diriginte.

Cei mici au făcut cunoștință cu doamnele educatoare. Unele sunt pentru prima dată la noi în școală, dar se simt ca acasă. Anul acesta am reușit să ne îndeplinim un mare vis și anume acela de a fi toți împreună, în aceeași curte, cei mici și cei mari. Toți cei prezenți în curtea școlii au putut să admire o construcție nouă, apărută în timpul vacanței, care adăpostește două săli de clasă pentru ciclul primar, o sală profesorală pentru învățători, grupuri sanitare moderne și o sală pentru materiale didactice.

Despre această mare realizare a vorbit și domnul primar Nicolae Crăciun, prezent la deschiderea festivă a noului an școlar. După ce doamna director a urat tuturor copiilor și cadrelor didactice multă putere de muncă în noul an școlar, a dat citire urărilor transmise de inspectorul general, domnul Marin Popescu.

Alături de doamna director și de domnul primar, în curtea școlii au fost prezenți: reprezentantul Poliției, domnul Florin Mușat, reprezentantul Consiliului local, domnul Vasa Stefanovici, precum și preoții de la trei din cele cinci biserici din localitate. Elevii au fost plăcut surprinși de clasele curate, de manualele noi și de căldura cu care au fost întâmpinați de dascălii lor. Cei mai curioși au fost cei mici, bobocii. Putem să ne lăudăm că avem două clase cu câte 27 de elevi de clasa întâi, care aproape toți au frecventat grădinița. Pentru cei care n-au mers regulat la cursurile preșcolare, în cursul lunii august s-a organizat „grădinița estivală“, unde aceștia au fost pregătiți să devină elevi. Mulțumim pentru aceasta tuturor educatoarelor implicate în respectivul proiect! De asemenea, a crescut interesul pentru „Grădinița cu program prelungit“, și de ce să nu fie așa dacă cei înscriși la program prelungit, după un prânz delicios, beneficiază de tot confortul.

Încă o dată, conducerea Școlii cu clasele I-VIII Cenad le urează un an școlar nou plin de împliniri și rezultate bune tuturor copiilor și cadrelor didactice, iar celor care au făcut ca munca în școala noastră să se desfășoare în cele mai bune condiții le mulțumim din suflet și promitem să ne revanșăm prin note mari, premii multe și cât mai mulți admiși în licee!

Prof. Slavka Bojin

O carte despre graiul cenăzenilor

„Cenadul și Sânnicolaul sunt singurele locuri unde oameni își bat joc de ologi“ - îmi spunea zilele trecute un cenăzean get-beget. Iar un cenăzean prin adopție remarcă faptul că în Cenad tot ceea ce contează este cultura. Cea agricolă, firește. Trebuie să recunoaștem însă că istoria a avut un cuvânt greu de spus în ceea ce privește caracterul cenăzeanului băștinaș. În Banat n-au existat mari latifundii, astfel că aproape fiecare om putea visa la a fi proprietar

de case și pământ. Ca atare, potențialul intelectual a fost canalizat mai mult spre problemele materiale și nu spre cele spirituale. Mai cu seamă la șes, unde pământul și-a înrobuit oamenii.

Iată însă că un bănațean din Banatul Montan, pripășit pe meleaguri cenăzene, unde a păstorit într-ale limbii române câteva generații de copii, și-anume profesorul de limba și literatura română Gheorghe Doran, s-a aplecat asupra studiului graiului cenăzenilor și a publicat anul acesta chiar și o carte pe tema cu pricina: „Graiul cenăzenilor“ (Ed. „Marineasa“, 2011), apărută cu sprijinul Primăriei Cenad și sub egida Asociației Culturale „Concordia“ Cenad. O carte cu atât mai valoroasă dacă luăm în considerare faptul că tratează nu doar vorba locală a românilor, ci și a șvabilor, sârbilor și ungarilor. Este un studiu care poate da clasă multor lingviști din România și nu numai.

„Trebuie să recunoaștem din capul locului că tipărim cartea cu gândul că nu am reușit să descoperim toate cuvintele existente actualmente sau cele care s-au uitat cu timpul. În cazul acesta, timpul de scriere s-ar fi dublat. Dacă între timp vor mai apărea cuvinte noi sau porecle etc., le vom culege cu plăcere și le vom înmagazina pentru vreo ediție viitoare“, spune prudent autorul. De fapt, o prudență necesară în contextul în care cenăzeanul e zgârcit la vorbă și informațiile s-au cules cu greu de pe teren.

Autorul nu tratează doar graiurile și cuvintele naționalităților semnificative din localitate, ci și numele de familie și porecelele acestora. Și fiindcă subiectul îl constituie specificul local, un capitol întreg este dedicat zoonomiei, ca atare cititorul va avea prilejul de a parcurge liste cu nume de vaci, tăurași, juninci, cabaline și câini, totul spre folosul celor mai puțin inspirați în botezarea animalelor din propria ogradă.

Cu atât mai mare valoare are această carte dacă ne gândim la cei noi-veniți în comună. Dacă, firește, se vor apleca asupra textului. Măcar pentru a cunoaște câte ceva despre toponimia străzilor din sat și a parcelelor extravilane. Pentru a se integra mai bine în comunitate care i-a adoptat. Totul depinde însă de ei.

Dușan Baiski

Gheorghe Doran

Versuri mici pentru oameni mari

Poveste simplă

Undeva-ntr-un sat la munte
Ca-n poveste îndepărtat
Trei căței c-un pui de vultur
Toată vara s-au jucat
Undeva-ntr-un sat la munte....

Dar în toamnă puiul zboară

De-nălțimi chemat
Trei căței turbați de ură
După vultur au lătrat
Dar prin toamnă puiul zboară...

Ca un vis

Am visat azinoapte parcă
Îmi făcui din suflet arcă
Si-au venit prieteni vechi
Ș-au intrat perechi, perechi

Sufletu-mi îngreunat
S-agățat pe Ararat
Și rugam fierbinte snopul
Norilor, să dea potopul

Iar când visul mi s-a stâns
Mama spune că am plâns

În grădina cu merele

În grădina cu merele coapte
Au venit copiii din vis să culeagă
Umblă hoțiș și vorbesc în șoapte
Și-au team-agățată de gât în desagă.

Sunt merele coapte și dulci
De-ți curge mustul pe barbă.
Din gard am desprins eu două uluci.
Haideți copii, călcați mai vârtos prin iarbă

Câinele zilei nu mai latră
Dormitând cu botul pe labe
În tăcerea amiezii de piatră
Doar frunzele-au prins glasuri de babe

Felicia Ghica

Poezii

1.

Ca o tăcere
închisă
într-o colivie,
observ
privirea.
Ca un vierme într-un
mar,
sărutul care
scormonește după

suflet,
sufletul ca o broască disecată,
viața ca un puzzle aranjat la întâmplare,
ca o tăcere închisă într-o colivie.

2.

Las
mâna ta
din mâna mea,
și te las
să fii tu,
te rog
să fii tu,
iar tu ești el

până la absurd.
Poate că nu există decât două tipuri de oameni:
El, și cei care încearcă să-i semene.

3.

Dar tu taci
și din ochi,
și din mâini,
și din umeri.

Lucrare de Lucian N. Oprea

Eu și tu,
ca două șoapte
ale unei naturi
în extaz.

Taci a sfârșit
- uneori agresiv,

alteori prea cuminte.
« Am venit ca să-ți spun,
numai să nu-mi taci »
- ți-am spus.

Dar tu tăcuseși
deja de dinainte
și de data asta.

6.

Mâna ta-n mâna mea,
împletindu-ne
cările,
gurile,
aerul.

Sârbii din Cenad, fondatorii
Teatrului Național Sârb*

Începutul activității Teatrului Național Sârb este strâns legat de activitatea echipei de teatru din Cenadul Sârbesc. Prima formație sârbească de teatru profesionist este înființată la sfârșitul lunii septembrie 1860 la Cenad. Conducătorii trupei erau Stevan Putić (Stevan Putici) și Andrija Putić (Andria Putici). O lună mai târziu, conducerea este preluată de omul de teatru Jovan Knežević (Iovan Cnejevici). Această trupă prezintă, în cursul lunii noiembrie, spectacole în mai multe localități bănățene. Astfel, în cadrul turneului întreprins, ajunge la 23 noiembrie 1860 la Novi Sad, unde prezintă spectacole până la 20 decembrie, continuându-și apoi turneul prin Banat. Această primă prezentare a trupei de teatru din Cenadul Sârbesc i-a oferit lui Jovan Đorđević (Iovan Georgevici), viitor prim director al Teatrului Național Sârb din Novi Sad, prilejul să înceapă printr-o serie de articole publicate în ziarul Srbski dnevnik (Cotidian Sârbesc), munca agitată pentru înființarea unui teatru național, invitându-i pe sârbi să i se alature în strângerea resurselor financiare necesare unei activități de succes.

Răsunetul a depășit așteptările. Pe adresa ziarului Srbski dnevnik au început să sosească donații în bani, dar și obiecte adecvate recuzitei teatrale. Trupele de amatori dar și formații corale încep să dea spectacole și să organizeze seri distractive în beneficiul înființării Teatrului Național Sârb.

În toiuul acestei campanii, în luna iunie 1861, Knežević cu trupa sa din Cenad sosește din nou la Novi-Sad. Aici, însă, vine în conflict cu membrii trupei pentru că avea intenția să le micșoreze salariile. Astfel nouă din membrii trupei de teatru din Cenad adresează la 27 iulie 1861 o cerere Societății de Lectură Sârbe din Novi Sad, rugând să fie primiți sub patronajul acestei instituții. Chiar a doua zi, la 28 iulie 1861, Societatea de lectură Novi Sad care, sub președinția lui Svetozar Miletic (Svetozar Miletici) pornise campania de înființare a Teatrului Național Sârb, hotărăște înființarea acestei instituții. Primii membri ai trupei erau: Dimitrije Ružic (Dimitrie Rujici), Dimitrije Marković (Dimitrie Marcovici), Nikola Nedeljković (Nicola Nedelcovici), Kosta Hadžić (Costa Hagici), Mihajlo Gavrilović (Mihailo Gavrilovici), Mihajlo Rac (Mihailo Raț), Mladen Cvejić (Mladen Tveici), Stevan Čakić (Stevan Ciachici) și Draginja Popović (Draghinia Popovici). Imediat li s-au alăturat: Ljubica Popović (Liubița Popovici), Milica Grunčić (Milița Gruncici), Nikola Zoric (Nicola Zorici) și Nikola Putić (Nicola Putici). Director era Jovan Đodević.

Primul spectacol al actorilor din Cenad la Teatrul Național Sârb a avut loc la 4 august 1861. S-au prezentat două piese într-un act: Prijatelji (Prietenii) de Laza Lazarević (Laza Lazarevici) și Muški metod i ženska majstorija (Metoda Bărbătească și Măestria Feminină) a scriitorului maghiar Lajos Kéver în adaptarea lui Đura Vukičević (Giura Vuchicevici).

[...] În cadrul Teatrului Național Sârb, s-au afirmat câțiva mari actori originari din localitățile de pe teritoriul de azi al României.

„Capul de afiș“ îl deține Dimitrije Ružic, născut în Cenadul Sârbesc. Cu mici întreruperi, el a rămas în cadrul Teatrului Național Sârb cinci decenii, fiind rând pe rând actor, regizor și director. Fiind un actor de factură dramatico-eroică, el aducea în scenă chiar în cazul unui repertoriu dintre cele mai complexe, imaginație și dinamism. Despre rolurile din repertoriul său actoricesc s-a spus că „s-au ridicat de la bufonerie și comedie la cele mai luminoase și cele mai grele caractere dramatice“. Publicul de atunci vedea în el înfățișarea nu numai a ceea ce avea mai bun și mai nobil teatrul nostru, ci l-a identificat cu personajele pe care le interpreta – cu luptătorii pentru libertate, dreptate și adevăr.

Tot din Cenadul Sârbesc era și Fotije Iličić (Fotie Ilicici) care a devenit celebru în calitate de actor și director al Teatrului Sârb Ambulant. Cu trupa sa de actori „acest veșnic pelegin și idealist fără de casă“ a cutreierat prin multe localități sârbești, timp de patru decenii. A poposit și printre musulmani și croați.

[...] Pe scena Teatrului Național Sârb au mai jucat: Kosta Hodžić, Vasa Marković și Jovan Putić din Cenadul Sârbesc, Nikola Jorgović din Timișoara, Jelena Nikolić din Leskovița, Radenko Almažanović din Ivanda și alții.

* Ljubivoje Cerović - SÂRBII DIN ROMÂNIA. Din evul mediu timpuriu până în zilele noastre (traducere din limba sârbă: Ivo Muncian; Uniunea Sârbilor din România Timișoara, 2005)

În vizor, furtul de lemne

Unii cenăzenii nu iau în seamă ori pur și simplu nu conștientizează ce înseamnă faptul că pădurea din localitate este declarată de Guvern drept rezervație naturală și face parte din Parcul Natural Lunca Mureșului, care cuprinde întreaga zonă dintre dig și Mureș. Drept pentru care și organele de poliție monitorizează cu atenție acest areal.

Potrivit comunicatului de presă primit de la Inspectoratul Județean de Poliție Timiș, poliștii au executat în ultima perioadă acțiuni de prevenire și combatere a sustragerilor de material lemnos din zona pădurii Cenad și a fâșiei de protecție a râului Mureș –Lunca Mureșului, ocazie cu care au fost depistați mai mulți locuitori care ridicau fără drept material lemnos pentru a-l folosi ca lemn de foc.

Au fost aplicate 20 de sancțiuni contravenționale în valoare de 4.500 de lei, conform Legii nr. 171 din 2010 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor silvice.

(D. B.)

Atenție la animale!

Și Cenadul își are vitejii săi. Nu viteji în sensul pozitiv. Ci dintr-aceia care-și bat nevasta, cămele, calul, vaca ori pisica. Și care se laudă-n gura mare, pe la birt, cu vaptele lor de vitejie. În materialul de față, ne limităm doar la animale, fiindcă nevestele se (mai) pot apăra. Drept este că mai sunt și soți bătuți. Și doamne care se răzbuună pe animale.

În luna august, Poliția din Cenad a intervenit pentru a salva de la chinuri o vacă lăsată pe câmp două zile și o noapte neadăpată și nemulsă, la o temperatură de peste 35 de grade Celsius pe timp de zi. Nu este, din păcate, primul caz

de acest gen. Tocmai de aceea, trebuie să le reamintim unor consăteni faptul că în 2004, a fost adoptată de către Parlamentul României Legea nr. 205/2004 privind protecția animalelor.

În sensul acestei legi, prin deținător de animale se înțelege proprietarul, persoana care deține cu orice titlu valabil, precum și orice persoană fizică sau juridică în îngrijirea căreia se află animalul. (Art. 2). Deținătorii de animale au obligația de a asigura aplicarea normelor sanitare veterinare și de zooigenă privind adăpostirea, hrănirea, îngrijirea, reproducția, exploatarea, precum și a celor referitoare la protecția și bunăstarea animalelor (Art. 3). Deținătorii de animale au obligația de a avea un comportament lipsit de brutalitate față de acestea, de a asigura condițiile elementare necesare scopului pentru care sunt crescute, precum și de a nu le părăsi sau izgoni

(Art. 4). Deținătorii de animale au obligația de a asigura acestora, în funcție de nevoile etologice, specie, rasă, sex, vârstă și categorie de producție, următoarele: a) un adăpost corespunzător; b) hrană și apă suficiente; c) posibilitatea de mișcare suficientă; d) îngrijire și atenție. Dacă nu respectați aceste prevederi, riscați o amendă între 3000 și 6000 de lei, noi, evident.

Deținătorilor de animale le este interzis să aplice tratamente rele, precum: lovirea, schingiuirea și alte asemenea cruzimi. Amenda este, de asemenea, între 3000 și 6000 de lei. Printre altele, constituie contravenție următoarele fapte: nerespectarea celor de mai sus; supunerea unui animal la rele tratamente; supunerea unui animal la cruzimi (amendă între 10000 și 20000 de lei). N-aveți bani? Plătiți cu pământul ori casa. Nu le aveți nici pe acestea? Nicio problemă. Amenda se poate transforma și-n închisoare.

În cazul săvârșirii de trei ori pe o perioadă de 2 ani a unor asemenea fapte de către proprietarul animalelor, pe lângă amenda contravențională, se aplică și măsura confiscării animalelor.

Nu uitați că și vecinul poate avea un telefon mobil care face fotografii și filme. Și le poate trimite la poliție. Un câine bătut, o vacă legată cu un lanț de un metru, o pisică aruncată în Puțul etc. etc. vă pot atrage belele.

Dușan Baiski

Rețeta lui Feri

Papricaș de pui cu târhană

Ingrediente pentru patru persoane:

1,5 kg carne de pui;
200 g ceapă;
1 dl ulei sau untură;
1 ardei gras;
o roșie;
200 g târhană;
sare, boia, chimion;
frunze de pătrunjel.

Mod de preparare:

În jumătate din untură prăjim ceapa tăiată mărunt, până devine sticloasă. Punem boiaua și carnea de pui și prăjim la foc mare 5 minute, apoi introducem ardeiul tăiat mărunt, chimionul, roșia decojită și apă, cât acoperă carnea.

Fierbem acoperit, la foc mic, până e aproape moale. În cealaltă parte a unturii, într-o tigaie prăjim târhana și o punem peste pui. Completăm apa, punem sarea și amestecăm o dată, apoi doar scuturăm oala.

În 15 minute fierbe târhana, punem frunze de pătrunjel tăiate mărunt și se poate servi cu smântână.

Fodor Francisc

Viața Sfântului Gerard de Cenad*

(Urmare din numărul trecut)

(10) În zilele acelea era un domnitor în cetatea Mureșului, pe nume Achtum, puternic foarte, care fusese botezat după credința grecească în cetatea Vidinului, și se făcea foarte în țaria și puterea sa. Și avea șapte neveste, că nu era încă îndeajuns de întărit în credința creștinească. Iar craiului Ștefan nu i se închina, încrezându-se în mulțimea ostașilor și nobililor săi, asupra cărora avea putere. Avea așijderea mulțime nenumărată de cai neîmblânziți, în afara celor pe care-i aveau herghelieții săi în grajduri să-i îngrijească. Ci avea turme fără număr, care aveau toate păstori anume, asemenea moșii și curți. Și cotropise stăpînirea asupra sării crăiești ce era trimisă în jos pe Mureș, punând la schelele aceluia rîu pînă la Tisa birari și străji și așeză toate sub birul său. Ci primind de la greci putere, ridică în zisa cetate a Mureșului o mănăstire întru slava fericitului Ioan Botezătorul, punind acolo un stareț și călugări greci, după rînduiala și obiceiul acelor. Îi era închinată astfel aceluia om țara de la rîul Criș pînă la părțile Ardealului, și pînă la Vidin și Severin, care toate se aflau sub puterea lui, încît ostașii lui erau mai numeroși decît ai craiului, pe care-l nesocotea. Și era un oștean foarte vrednic de cinste, pe nume Chanadin, care întrecea pe ceilalți în rang și care fusese pus de acela deasupra celorlalți. Acesta, fiind învinuit în fața domnului său cu mare învinuire, cum că ar fi cugetat să-și omoare domnul și ar fi pîndit vreme potrivită ca să-l dea pierzării, uneltind în taină, află de asta și Chanadin. Și fugind în taină, veni la craiul, pe carele craiul îl trase de partea lui Hristos, botezîndu-l. Vrînd dar să-i încerce credința, ispitind tainele domnului aceluia, înțelese că nu fugise la el cu viclesug. Și cunoscînd credința și statornicia lui, grăi către fruntașii săi: Gătiți-vă de luptă împotriva dușmanului meu Achtum, și să apucăm țara lui. Întru care spuse, încât ispită pe Chanadin, ca să-i încerce mai mult credința. Și auzind acestea Chanadin, se bucură foarte. Și mai spuse grăind craiul: Alegeți dintre voi un om care să vă fie căpetenie în luptă. Care răspunzînd grăiră: Ci nimeni nu poate fi mai vrednic decît Chanadin; pe carele îl făcură căpetenia lor. Răspunde Chanadin: Cum fu pe placul domnului meu, astfel mă făcu nou creștin între creștini și iarăși botezat fiind, voi să intru în luptă nouă, gata să mor ori să trăiesc cu voi împreună. Haidem dar să luptăm împotriva dușmanilor domnului meu craiul. Iar vorba sa plăcu tuturor. Adunînd astfel oastea, ieșiră cu toții la război și, trecînd Tisa, porniră luptă cu Achtum și oastea lui. Și se făcu zarvă mare și larmă și ținu războiul pînă la amiază și căzură răniți de amîndouă părțile mulți. Iar oastea lui Chanadin se ascunse fugind în desișurile din Küküner și în Szöreg și în tot ținutul Kanizsa pînă la Tisa, iar Chanadin în acea noapte tăbări într-un deal, care pe urmă se chemă Oroszlamos. Iar Achtum își așeză tabăra pe o cîmpie, anume Nagyenez, și iscoadele veghind de amîndouă părțile, alergau de ici, colo. Astfel Chanadin trecut noaptea fără să doarmă și se ruga de sfîntul mucenic Gheorghe

să- dea ajutor de la stăpînul ceresc, făgăduind că, de-și va birui dușmanul, va ridica o mănăstire în locul unde îngenunchease, în cinstea lui. Și cum, din prea mare osteneală și trudă îl cuprinse somnul, îi apăr în vis un chip de leu care, stînd la picioarele sale, îi zise: O, omule, de ce dormi? Scoală-te iute, sună din trâmbiță, ieși la răzoi și-ți vei înfrînge dușmanul. Și de îndată ce se deșteptă, i se păru că dobîndise putere ca doi oameni. Și adunînd oastea, le povesti visul pe care-l avuse, zicînd: După rugăciunea pe care, închinîndu-mă în fața Domnului și sfîntului mucenic Gheorghe, o făcui în astă noapte, mă cuprinse somnul și văzui la picioarele mele ca un leu care stătea și mă trăgea cu ghearele și zicea: Scoală omule, ce dormi, adună-ți oastea ta și ieși asupra vrăjmașului tău, care acum doarme și-l vei birui. Care lucru auzind, lăudară pe Dumnezeu, zicînd: Kirie eleison, eleison Hristoase, Kirie eleison, Tatăl nostru. Ieșiră dar la război fără zăbavă, așteptînd prin hatîrul fericitului mucenic Gheorghe ajutor din cer, care li se făgăduise lor în chipul leului acela. Și în acea noapte năvăliră asupra oștii lui Achtum, care stătea pe cîmp și o făcură să dea dosul. Iar Achtum fu ucis pe cîmpul de bătaie de oastea lui Chanadin și, luîndu-i capul, îl trimiseră craiului și luară în acea zi dobîndă multă și se bucurară foarte, că pierise dușmanul craiului. Iar trupurile creștinilor care căzuseră în luptă le luară și le duseră la cetatea Mureșului și le îngropară în cimitirul sfîntului Ioan Botezătorul, în mănăstirea grecilor, că în acea țară nu era altă mănăstire în acele vremuri. Iar monahilor aceluia lăcaș le slujea a treia parte din cetate și Chanadin nu-i izgoni, ci îi lăsă să rămână, în starea în care-i aflate. Care lucru făcîndu-se, Chanadin luă cu sine pe starețul mănăstirii împreună cu vreo câțiva frați din mănăstire, veni în locul unde i se ivise leul, unde făcu semn, ca să îndeplinească făgăduiala făcută sfîntului Gheorghe. Și în aceeași zi găti oamenilor săi ospăț mare, apoi trecînd Tisa, veniră la craiul. Iar capul lui Achtum era atârnat deasupra turnului de la poarta cetății. Și văzînd craiul pe Chanadin, se bucură foarte, însă pe Gyula, tovarășul său, îl lăudă mau mult decît pe toți. Care lucru auzind Chanadin, grăi zîmbind: Dacă a adus craiului capul, de ce n-a adus oare și limba, de a ucis el pe dușmanul craiului? Minciuță, grăise, dar, Gyula,

arătînd capul, spunînd că el omorise pe dușmanul craiului. Și fiind înfățișat craiului să-l vadă, capul, deschizîndu-i-se gura, se dovedi fără limbă. Iar Gyula, pentru minciuna lui, fu izgonit de la curtea craiului. Și Chanadin, scoțînd limba din punga sa, fu înălțat de crai, care-l făcu mai mare peste casa crăiască și casa lui Achtum. Și spuse craiul: Din acea zi înainte cetatea să nu se mai cheme a Mureșului, ci cetatea lui Chanadin, iar pentru că ai ucis pe dușmanul meu din acel ținut, vei fi comitele lui și o vei numi după numele tău, ca să se cheme în veac ținutul Cenadului. După acestea venind Chanadin la locul unde i se ivise în vis leul, ridică mănăstire închinată sfîntului mucenic Gheorghe, punând acolo pe amintîții monahi greci din mănăstirea fericitului Ioan Botezătorul, împreună cu starețul lor.

(Continuare în numărul viitor)

* Reproducere din volumul „Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului”, de I.D. Suci și R. Constantinescu, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1980. Materialul a apărut în limbile latină și română. Titlul original: Legenda major. Vita Sancti Gerardi, Moresanae ecclesiae episcopi †1046.

Locul unde cerul se coboară pe pământ

Interviu cu artistul plastic cenăzean Lucian Oprea

Lucian Nicolae Oprea s-a născut pe 10 decembrie 1977, la Cenad. În localitatea natală a absolvit școala generală, iar Liceul de Arte Plastice la Timișoara.

Atestat în pictură la Școala de Artă Populară Timișoara, atestat în pictură și grafică la Liceul de Arte Plastice Timișoara, absolvent al Facultății de Arte și Design din cadrul Universității de Vest Timișoara, licențiat în educație de artă plastică și artă decorativă. A avut expoziții personale sau de grup în țară și străinătate. În calitate de profesor, a predat arta la Liceul „Ioan Jebeleanu” și la Școala Generală nr. 1 din Sănnicolau Mare și, pentru o scurtă perioadă de timp, la Jimbolia. Actualmente este profesor la Școala Generală nr. 1 și Școala Generală nr. 2 din Sănnicolau Mare.

- Ce înseamnă pentru tine Cenadul?

- Cenadul este pentru mine un „L'ombelico del mondo” (buricul lumii, tr.n.) unde am desenat pe șosea, pe garduri, pe copaci, pe clădirea gării. Unde mă simțeam și încă mă simt eu. Și unde cerul se coboară pe pământ, unde orizontul se întinde dimineața și uită să

se mai adune. Cenadul este acest sat desprins parcă din picturile lui Oskar Kokoschka, cu lumina puternică și oameni câteodată extrem de prietenoși, dar și totodată extrem de ciudați. Un sat care cândva era trezit din liniștea lui de câte-un tractor seara sau de câte un bețiv cu aptitudini de tenor și care acum nu poate dormi din cauza aglomerației de pe șosele. Nu spun asta ca refuz al evoluției, ci doar pentru a releva amintirea locului în care jucam cu lopta și alergam de rupeam pământul. Ori de-a mâța-prinsa în drumul mare.

- Viața la țară, la casă, nu e chiar propice creației, fiindcă presupune o mie de alte activități care te distrag. Tu cum faci față acestor provocări?

- Ai și nu ai dreptate. Viața la țară este propice

creației, aici găsești tot ceea ce dorești. Natura nu o poți duce în atelier. Pe mine ea mă inspiră, deși nu prea o pictez. Suprafața asta plană pe care trăim și o numim câmpie poate releva atâtea. Eu caut, în arta mea, să mă joc cu liniile. Liniile pe care le-am descoperit plimbându-mă pe jos, pe dolmă sau prin sat... Noi aici, la câmpie, trăim încojurați de linii, linia ierburilor, a grâului, liniile groase ale cucuruzului... deci viața la sat poate fi propice artei.

- Când un pictor îți spune că trăiește la sat, deja îți închipui că pictează care cu boi. Ori din ceea ce am văzut că ai expus pe Internet, ești departe de asemenea lucruri idilice. Care sunt subiectele tale preferate și stilul abordat?

- Aici e mai dificil de explicat, dată fiind natura mea... care e destul de complicată. Eu am fost format de profesori buni, care îmi sunt acum la fel de buni prieteni. Profesori care m-au învățat să văd dincolo de carul cu boi sau oile dirijate anapoda de un cățel. Deși, copil fiind, mai dormeam cu Văsălie la saivan. Bunicul meu, cel care m-a crescut, era mecanic... el a fost primul meu profesor în artă, deși de la mama am moștenit talentul. Cum? Păi simplu, el m-a încurajat permanent să desenez, el fiind cel mai mare admirator al picturilor mele. Revenind la profesorii și la tematica mea, am avut onoarea de a-l avea ca mentor și profesor pe Viorel Cosor, și el născut aici, la câmpie (Sănnicolau Mare) și care m-a ajutat să înțeleg arta. Eu, prin natura mea, sunt de factură expresionistă și pot spune că trăiesc totul destul de intens. Îmi place să cred că pot reda un dialog, o trăire interioară, orice alceva decât o imagine care poate fi făcută cu un aparat de pozat. Cât despre elementele idilice... hm... ele pot fi reprezentate în atâtea feluri, totul depinde de cel care le pune pe hârtie, unde și cum le vrea el reprezentate...

- În România se poate trăi din artă plastică?

- Nu pot spune asta, dar cunosc cazuri de artiști plastici care trăiesc doar din artă.

- Care-ți sunt proiectele pentru viitor?

- Nu am planuri mărețe, iar dacă le am scap repede de ele... am ajuns la concluzia că e mai bine să-mi văd de desenele mele și de pictura mea și... în rest, stăm cu toții pe „Pluta Meduzei”...

Dușan Baiski